

II Olimpiada Historyczna Gimnazjalistów
Etap Centralny – etap pisemny

Instrukcja dla ucznia

1. Sprawdź, czy test zawiera **16** stron. Ewentualny brak stron, zadań lub inne usterki zgłoś Komisji.
2. Test, do którego przystępujesz, zawiera **25 zadań**. Maksymalnie możesz uzyskać **50 punktów**.
3. Czytaj uważnie treści zadań i wszystkie polecenia.
4. Pisz czytelnie i używaj tylko długopisu lub pióra z czarnym lub niebieskim tuszem/atramentem. Nie stosuj korektora.
5. Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu lub dobieraniu odpowiedzi, jeśli się pomylisz, przekreśl błędną odpowiedź, napisz przy niej: „błąd” i napisz, podkreśl, wskaż lub dobierz prawidłową odpowiedź.
6. Podczas trwania konkursu nie możesz korzystać z pomocy naukowych (z wyjątkiem lupy/szkła powiększającego), urządzeń telekomunikacyjnych oraz z podpowiedzi koleżanek i kolegów – narażasz ich i siebie na dyskwalifikację. Nie wolno Ci również zwracać się z jakimikolwiek wątpliwościami dotyczącymi treści zadań, do członków Komisji.
7. Na udzielenie odpowiedzi w teście masz **60 minut**.

Życzymy Ci powodzenia!

Zadanie 1. (0–2)

Źródło. Herb.

Źródło: <https://pl.wikipedia.org/wiki> [dostęp: 19.01.2018]

1.1. Podaj nazwę herbu zaprezentowanego w źródle.

.....

Etap Centralny
II Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

1.2. Dokończ zdanie – odpowiedź wybierz spośród podanych.

Ród, którego herb zaprezentowano w źródle pochodził z województwa

1. mazowieckiego.
2. sandomierskiego.
3. krakowskiego.
4. lubelskiego.

Zadanie 2. (0–1)

Źródło. Fragment opracowania historycznego.

Choraży nadworny Sebastian Sobieski, przodek króla Jana III [...] znalazł możliwych opiekunów, którym zawdzięczał przyspieszenie kariery. Związał się z wschodzącą gwiazdą polskiej polityki [...], który wprowadził Sobieskiego [...] na dwór nowo obranego króla Stefana Batorego. To był strzał w dziesiątkę.

Źródło: Mówią wieki, nr 9, 2013 r., D. Milewski Sobiescy. Wielka kariera średniego rodu.

Dokończ zdanie – odpowiedź wybierz spośród podanych.

Sobieski, o którym mowa w tekście był dla Jana III Sobieskiego

1. pierwszym udokumentowanym przodkiem.
2. pradziadkiem.
3. dziadkiem.
4. ojcem.

Zadanie 3. (0–1)

Źródło. Fragment opracowania historycznego.

Ugruntowanie pozycji rodu spoczęło na Jakubie Sobieskim, starszym synu Marka. Wywiązał się z tego zadania znakomicie. Był wszechstronnie utalentowany, a zadbano też o to, by solidną edukacją rozwinąć jego zdolności. Ojciec powierzył go w opiekę humaniście i poecie Szymonowi Szymonowicowi. Jakub zaczął naukę najpewniej w Akademii Zamojskiej, potem studiował w Akademii Krakowskiej.

Źródło: Mówią wieki, nr 9, 2013 r., D. Milewski Sobiescy. Wielka kariera średniego rodu.

Rozstrzygnij, czy wspomniany w tekście przodek Jana III był jako pierwszy z rodu senatorem koronnym czy posłem na sejm walny. Odpowiedź uzasadnij, uzupełniając zdanie.

Rozstrzygnięcie, ponieważ pierwszym z rodu **senatorem/posłem*** na sejm walny był Sobieski.

* skreśl niewłaściwe

Etap Centralny
II Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

Zadanie 4. (0–2)

Źródło. Fragment opracowania historycznego.

Opuszczając mury uniwersytetu, miał przyszły król zupełnie dobrze opanowaną wiedzę historyczną, znał dialektykę i retorykę, doskonale posługiwał się „cycerońską” łaciną, niezłe niemieckim, liźnął również nieco greki i oczywiście tureckiego. Jego edukację miał zwieńczyć europejski Grand Tour.

Źródło: *Mówią wieki*, nr 9, 2013 r., M. Krawczyk *Nauki braci Sobieskich*.

4.1. Podaj nazwę uczelni, o której mowa w tekście.

.....

4.2. Rozstrzygnij, czy *Grand Tour*, o którym mowa w tekście pozostał tylko planem czy został zrealizowany. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie

Uzasadnienie

.....

.....

.....

.....

Zadanie 5. (0–3)

Źródło. Mapa.

Źródło: cke.edu.pl, Arkusz egzaminacyjny CKE 2014
[dostęp: 21.01.2018]

Etap Centralny
II Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

Oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

Jan Sobieski, późniejszy Jan III, był uczestnikiem konfliktu, do którego nawiązuje mapa.	P	F
W czasie konfliktu, do którego nawiązuje mapa, Jan Sobieski, późniejszy Jan III, przyjął służbę w wojsku wroga.	P	F
Jan Sobieski, późniejszy Jan III, w czasie konfliktu, do którego nawiązuje mapa wypowiedział posłuszeństwo władcy Rzeczypospolitej.	P	F

Zadanie 6. (0–4)

Źródło. Fragment opracowania historycznego.

Wybór [...] był kolejnym triumfem Lubomirskiego z za grobu. Nie można uznać za przypadek, że elekcja czerwcową poprzedzona została na krótko przedtem pełną rehabilitacją butnego warchoła i rokoszanina. [...] Wymowa wydarzeń z 1669 roku była całkowicie jednoznaczna: pełny triumf sił, które stały zdecydowanie w poprzek jakimkolwiek próbom uzdrowienia organizmu Rzeczypospolitej. [...]

Reakcja marszałka wielkiego nie była [...] dość gwałtowna i znamienita. Nie zjawił się przed obliczem nowego monarchy, gdy składano mu przysięgę na wierność, podpis jego nie figuruje na akcie elekcyjnym. Wziąwszy po uwagę, że piastował dwa z najważniejszych urzędów Rzeczypospolitej, demonstracja ta nabierała specjalnej wymowy.

Źródło: Z. Wójcik, *Jan Sobieski*, Warszawa 1994, s. 163–164.

6.1. Podaj dwa argumenty potwierdzające fakt, że *organizm Rzeczypospolitej* w okresie, do którego nawiązuje źródło, potrzebował uzdrowienia.

-
-

6.2. Podaj imię i nazwisko *marszałka wielkiego*, o którym mowa w tekście.

.....

6.3. Dokończ zdanie – uzupełnij lukę.

Nowym monarchą, przed którego obliczem nie zjawił się wspomniany w tekście *marszałek wielki* był

Etap Centralny
II Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

Zadanie 7. (0–1)

Źródło 1. Fragment opracowania historycznego.

Zmusił armię turecką do obrony w niedogodnej pozycji, gdyż Husejn miał za sobą Dniestr z jednym mostem, i silnymi podjazdami zabezpieczył się przed odsieczą drugiego korpusu tureckiego Kapłana paszy. Po silnym przygotowaniu artyleryjskim poprowadził szturm na pozycje tureckie. Podobnie jak w późniejszych kampaniach obóz turecki został zdobyty wielokrotnymi szarżami husarii, która odcięła Turkom drogę odwrotu, zdobywając przyczółek mostowy. Gdy artyleria polska zniszczyła most, los oddziałów tureckich był przesądzony.

Źródło: *Mówią wieki*, nr 9 z 2013 r., M. Nagielski, *Sobieski – wódz zawołany*.

Źródło 2. Fotografia obrazu.

Źródło: *Mówią wieki*, nr 9 z 2013 r., M. Nagielski, *Sobieski – wódz zawołany*.

Rozstrzygnij, czy oba źródła nawiązują do zwycięstwa Jana Sobieskiego, które utorowało mu drogę do uzyskania korony Rzeczypospolitej. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do treści obu źródeł oraz własnej wiedzy.

Rozstrzygnięcie

Uzasadnienie

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

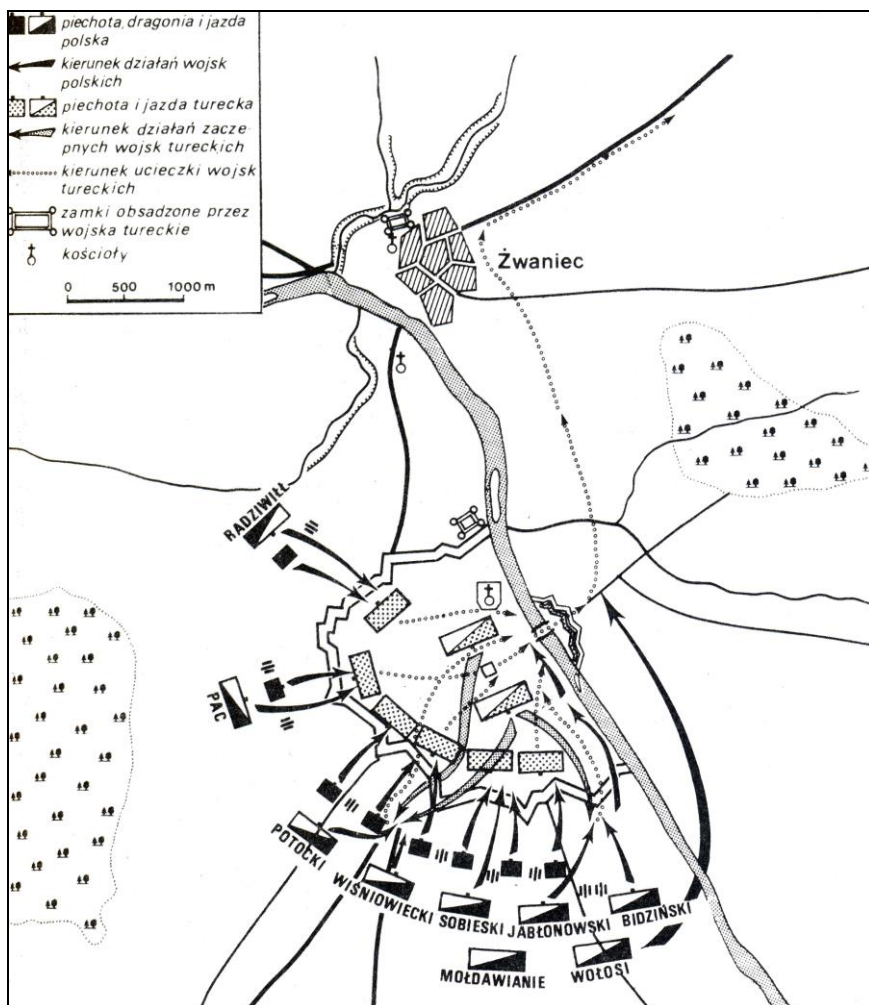
.....

.....

Etap Centralny
II Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

Zadanie 8. (0–1)

Źródło. Schemat bitwy.

Na podstawie: Z. Wójcik, *Jan Sobieski*, Warszawa 1994, s. 211.

Dokończ zdanie – odpowiedź wybierz spośród podanych.

Mapa przedstawia schemat bitwy Rzeczypospolitej

1. o Kamieniec Podolski.
2. pod Chocimiem.
3. pod Wiedniem.
4. pod Cecorą.

Zadanie 9. (0–1)

Źródło 1. Fragment opracowania historycznego.

Przez cały dzień wojska te stały w gotowości do walki z wojskami Husseina Paszy. Polacy i Litwini chcieli wywabić wojska tureckie z ich obozu. Te jednak nie kwapiły się do podjęcia walki na otwartym polu z wyjątkiem niewiele znaczących stronnictw, które jednak w starciu z wojskami polsko-litewskimi nic nie zdziałały.

Źródło: <http://www.wilanow-palac.pl>; M. Madeja-Grzyb, *Prawica Pana zesłała męstwo* [...] [dostęp: 23.01.2018]

Etap Centralny
II Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

Źródło 2. Plaskorzeźba z attyki pałacu wilanowskiego.

Źródło: <http://www.wilanow-palac.pl>; M. Madeja-Grzyb, *Prawica Pana zesłała męstwo* [...] [dostęp: 23.01.2018]

Rozstrzygnij, czy oba źródła nawiązują do przebiegu tej samej bitwy. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do treści obu źródeł oraz własnej wiedzy.

Rozstrzygnięcie

Uzasadnienie

.....
.....
.....

Zadanie 10. (0–4)

Źródło. Medal okolicznościowy.

INNOCENTY XI PAPIEŻ, LEOPOLD I CESARZ, JAN III KRÓL, MARCANTONIO GIUSTINIAN DOŻA WENECKI

Źródło: <http://www.wilanow-palac.pl> [dostęp: 23.01.2018]

Etap Centralny
II Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

10.1. Na podstawie informacji podanych w artykule M. Markiewicza, *Lew Lechistanu* [...] oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

Zgodnie z traktatem sojuszu, do którego nawiązuje źródło, Rzeczpospolita miała odzyskać Inflanty.	P	F
Dzięki zawartemu sojuszowi, do którego nawiązuje źródło, Rzeczpospolita w czasach Jana III odzyskała prawobrzeżną Ukrainę.	P	F
Sojusz, do którego nawiązuje źródło, ograniczał swobodę Rzeczypospolitej w polityce zagranicznej.	P	F

10.2. Rozstrzygnij, czy przed powstaniem sojuszu, do którego nawiązuje medal, istniał już sojusz zawarty pomiędzy Janem III a Leopoldem I. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie

Uzasadnienie

.....

.....

.....

.....

Zadanie 11. (0–2)

Źródło. Płaskorzeźba [fragment]. Pałac w Wilanowie.

Źródło: <http://www.wilanow-palac.pl> [dostęp: 21.01.2018]

Etap Centralny
II Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

11.1. Uzasadnij, odwołując się do treści źródła, że było ono elementem propagandy dworu Jana III Sobieskiego.

.....

.....

.....

.....

.....

11.2. Na podstawie informacji zawartych w artykule K. Maliszewskiego *Kult króla Jana III w polskiej kulturze i tradycji*, podaj jeden inny niż zaprezentowany w źródle przykład, że Jan III zadbał o swoją sławę.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 12. (0–3)

Źródło. Fotografia portretu.

Źródło: <http://www.mowiawieki.pl> [dostęp: 23.01.2018]

Etap Centralny
II Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

Na podstawie informacji podanych w artykule I. Kienzler *Jan Sobieski i Marysieńka. Romans wszechczasów* oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

Jan Sobieski był pierwszym mężem damy, której portret przedstawiono w źródle.	P	F
Jan Sobieski zawarł uroczysty ślub z Marią Zamoyską jesienią 1661 roku w Warszawie, w kościele Karmelitów.	P	F
Sobieski pokochał Marysieńkę od pierwszego wejrzenia i przyrzekł żyć tylko dla niej, przyrzeczenia nie złamał.	P	F

Zadanie 13. (0–2)

Źródło. Fragmenty opracowania historycznego.

Jakub Sobieski tak np. wspominał spotkanie z żoną cesarza Ferdynanda III w Wiedniu: [cesarzowa] nie zesza przeciw królestwu [polskiemu] na dół, ale u pierwszego wierzchniego stopnia schodów czekała [...]. Witaliśmy ją wszyscy całując rękę, ale ona [...] stała jak wryta i nie patrząc na nas żadnego [...] ani głową nawet samą nie ruszyła. Autor podsumował tę znamienne scenę lapidarnym i humorystycznym komentarzem [...]: Zaprawdę zdawało mi się, że znowu Osmana cesarza tureckiego zastał, bo ten tak że czynił.

Źródło: *Mówią wieki*, nr 9, 2013 r., M. Gołąbek, *Dwór i codzienność Sobieskich*.

Uzasadnij, na podstawie informacji zawartych w artykule M. Gołąbek *Dwór i codzienność Sobieskich*, że etykieta na dworze Sobieskich różniła się od etykiety dworu, do której nawiązuje źródło. Podaj dwa argumenty.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 14. (0–2)

Źródło. Fragment opracowania historycznego.

Bilans wojny tureckiej stanowi o bilansie powiedeńskiej polityki Sobieskiego i może być podstawą do jej oceny. W relacji do zamierzeń bilans ten jest ujemny.

Źródło: <http://www.wilanow-palac.pl> W. Wasilewski, *Bilans powiedeńskiej polityki Jana III Sobieskiego – część I* [dostęp: 21.01.2018].

Etap Centralny
II Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

Na podstawie informacji zawartych w artykułach *Bilans powiedeńskiej polityki Jana III Sobieskiego – część I–III* uzasadnij podaną w źródle ocenę polityki powiedeńskiej Sobieskiego. Podaj dwa argumenty.

-
-

Zadanie 15. (0–1)

Źródło. Fragment opracowania historycznego.

Po omówieniu ograniczeń i restrykcji wypada przejść do omówienia królewskich prerogatyw. Na pierwszym planie trzeba wymienić prawo dystrybucyjny – nominacji na urzędy oraz nadań królewskich. Umiejętne stosowanie tej prerogatywy mogło umożliwić królowi pozyskiwanie lub przynajmniej neutralizację oponentów, utwierdzanie zwolenników w popieraniu polityki dworu.

Źródło: <http://www.wilanow-palac.pl>; S. Ciara, *Zakres władzy królewskiej w czasach Jana III (co wolno królowi?)* [dostęp: 23.01.2018]

Rozstrzygnij, czy Jan III Sobieski skorzystał z prawa przywołanego w źródle. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do treści artykułu S. Ciary, *Zakres władzy królewskiej w czasach Jana III*.

Rozstrzygnięcie

Uzasadnienie

.....
.....
.....

Zadanie 16. (0–2)

Źródło. Fragment opracowania historycznego.

W czasie sejmu grodzieńskiego Sobieski w pełni zdał sobie sprawę, że zwiódł się całkowicie na swym sprzymierzeńcu [...] nie pomógł mu w zawarciu honorowego pokoju z Turcją, nie pomógł w zdobyciu Prus Książęcych dla Polski ani w przeprowadzeniu reform wewnętrznych.

Źródło: Z. Wójcik, *Jan Sobieski*, Warszawa 1994, s. 287.

16.1. Dokończ zdanie – wypełnij lukę.

Sprzymierzeńcem, na którym zawiódł się Jan III Sobieski, o którym mowa w źródle był

.....

Etap Centralny
II Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

16.2. Podaj stosowaną w historiografii nazwę konfliktu, w czasie trwania którego Rzeczpospolita straciła lenno Prus Książęcych, o których mowa w źródle.

.....

Zadanie 17. (0–2)

Źródło. Fragment opracowania historycznego.

Wojny z Turcją z lat 1672 – 1676 wpłynęły istotnie na ukształtowanie się staropolskiej sztuki wojennej w drugiej połowie XVII wieku. Duży udział w tych zmianach miał Jan III Sobieski.

Źródło: *Mówią wieki*, nr 9 z 2013 r.; M. Nagielski, *Sobieski – wódz zawołany*.

Na podstawie informacji podanych w artykule M. Nagielskiego, *Sobieski – wódz zawołany* podaj dwa argumenty potwierdzające ocenę roli Jana III Sobieskiego w kształtowaniu staropolskiej sztuki wojennej podaną w źródle.

-
-

Zadanie 18. (0–2)

Źródło. Fragment opracowania historycznego.

[...] udało się wreszcie 17 października 1676 roku podpisać bardzo krótki [...] rozejm między Polską a Turcją. Potwierdzał on niestety główne punkty traktatu buczackiego, z tym, że oczywiście nie mogło już być mowy o płaceniu przez Polskę haraczu. Kamieniec, Podole i większość Ukrainy Prawobrzeżnej pozostawał przy Turcji.

Źródło: Z. Wójcik, *Jan Sobieski*, Warszawa 1994, s. 252.

18.1. Dokończ zdanie – odpowiedź wybierz spośród podanych.

Rozejm, o którym mowa w tekście to rozejm w

1. Andruszowie.
2. Sztumskiej Wsi.
3. Żurawnie.
4. Dywilinie.

18.2. Dokończ zdanie – uzupełnij lukę.

Traktat buczacki, o którym mowa w źródle był podpisany po zdobyciu przez Imperium Osmańskie

Etap Centralny
II Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

Zadanie 19. (0–1)

Źródło. Fragment opracowania historycznego.

Centrum całego tego ruchu umysłowego i charakterystycznej dla niego ideologii stało się środowisko umysłowe magnatów – mecenasów kultury i sztuki – skupionych w Warszawie. Reprezentowali je najbardziej wykształceni i najbardziej kulturalni magnaci tej epoki [...]. Niewątpliwie sam król stał się współtwórcą tego środowiska

Źródło: <http://www.wilanow-palac.pl>, K. Maliszewski, [...] [dostęp: 23.01.2018]

Rozstrzygnij, czy w stosunku do opisanego w źródle ruchu historyk Mariusz Karpowicz zaproponował nazwę absolutyzm oświecony czy sarmatyzm oświecony?

Rozstrzygnięcie

Zadanie 20. (0–3)

Źródło. Fragment opracowania historycznego.

[...] po Wiedniu władca sformułował swój największy polityczny projekt i konsekwentnie – to nie przesada ani pomyłka – podjął trud wcielenia go w życie. Był to projekt związany z wykorzystaniem koniunktury politycznej, jaką stworzyła Wiktoria Wiedeńska, czyli plan przekucia jednorazowego powodzenia w dalekosiężny sukces osobisty, ród Sobieskich postrzeganego w kategoriach nowej europejskiej dynastii i Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

Źródło: <http://wilanow-palac.pl>; W. Wasilewski, *Międzynarodowe alianse Jana III Sobieskiego* [dostęp: 24.01.2018]

Oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

W ramach realizacji planu, o powstaniu którego napisano w źródle, Jan III Sobieski podpisał traktat jaworowski z Ludwikiem XIV.	P	F
Skutkiem prowadzenia polityki, której plan przywołany został w źródle było osadzenie wszystkich dzieci Jana III Sobieskiego na tronach europejskich.	P	F
Realizując plan polityki międzynarodowej, o którym mowa w źródle, Jan III Sobieski osadził syna Jakuba na tronie mołdawskim.	P	F

Zadanie 21. (0–1)

Źródło. Fragment opracowania historycznego.

Siódmego października awangarda armii koalicyjnych składająca się z jazdy polskiej, na czele której stał sam Sobieski, stoczyła bitwę z konnicą turecką dowodzoną przez Karola Mehmeda, paszę budzińskiego. To [...] starcie [...] zakończyło się wielką porażką Polaków [...]. Królowi nie udało się powstrzymać ucieczki rozbitej jazdy, sam musiał się również ratować ucieczką [...]. Nie ulega wątpliwości, że 7 i 8 października 1683 roku były jednymi z najcięższych dni w życiu polskiego króla.

Źródło: Z. Wójcik, *Jan Sobieski*, Warszawa 1994, s. 343.

Dokończ zdanie – uzupełnij lukę.

Źródło opisuje

Etap Centralny
II Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

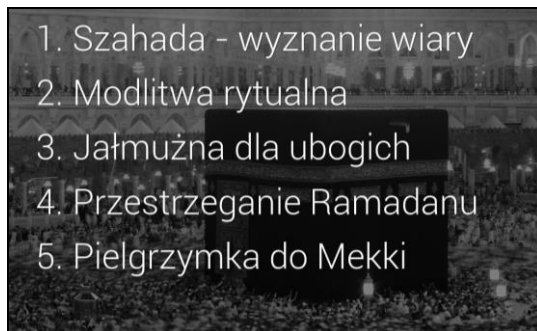
Zadanie 22. (0–1)

Źródło 1. Fragment opracowania historycznego.

Wiosną [...] w obliczu nadciągającej wojny z Półksiężycem, wobec zwycięstwa Jana III Sobieskiego nad opozycją, sytuacja zmieniła się jednak radykalnie..

Źródło: Z. Wójcik, *Jan Sobieski*, Warszawa 1994, s. 318.

Źródło 2. Fotografia.

Na podstawie: <https://www.haikudeck.com> [dostęp: 25.01.2018]

Wyjaśnij, co łączy wroga Rzeczypospolitej, o którym mowa w źródle 1. z treścią źródła 2.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 23. (0–3)

Źródło. Fotografia.

Źródło: <http://mobile.wilanow-palac.pl/> [dostęp: 25.01.2018]

Etap Centralny
II Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

23.1. Uzasadnij, odwołując się do elementów architektonicznych widocznych na fotografii, że budowla oraz park są charakterystyczne dla sztuki baroku. W odpowiedzi podaj jeden argument odnoszący się do budowli i jeden argument odnoszący się do ogrodu.

do budynku

.....

do ogrodu

.....

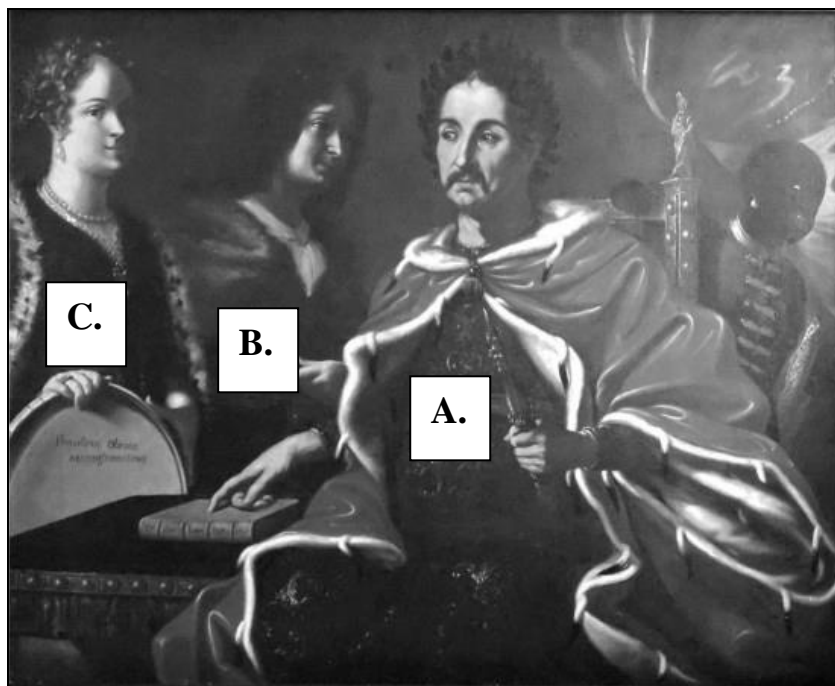
23.2. Dokończ zdanie – odpowiedź wybierz spośród podanych.

Przebudową kompleksu widocznego na fotografii za czasów Jana III Sobieskiego kierował

1. Rafael Santi.
2. Michelangelo Buonarroti.
3. Augustyn Wincenty Locci.
4. Bernardo Bellotto

Zadanie 24. (0–4)

Źródło. Fotografia obrazu.

Źródło: <http://www.wilanow-palac.pl> [dostęp: 23.01.2018]

24.1. Rozpoznaj postaci oznaczone literami A, B, C.

A.

B.

C.

Etap Centralny
II Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

24. 2. Wyjaśnij treść obrazu, interpretując jeden element graficzny widoczny na obrazie.

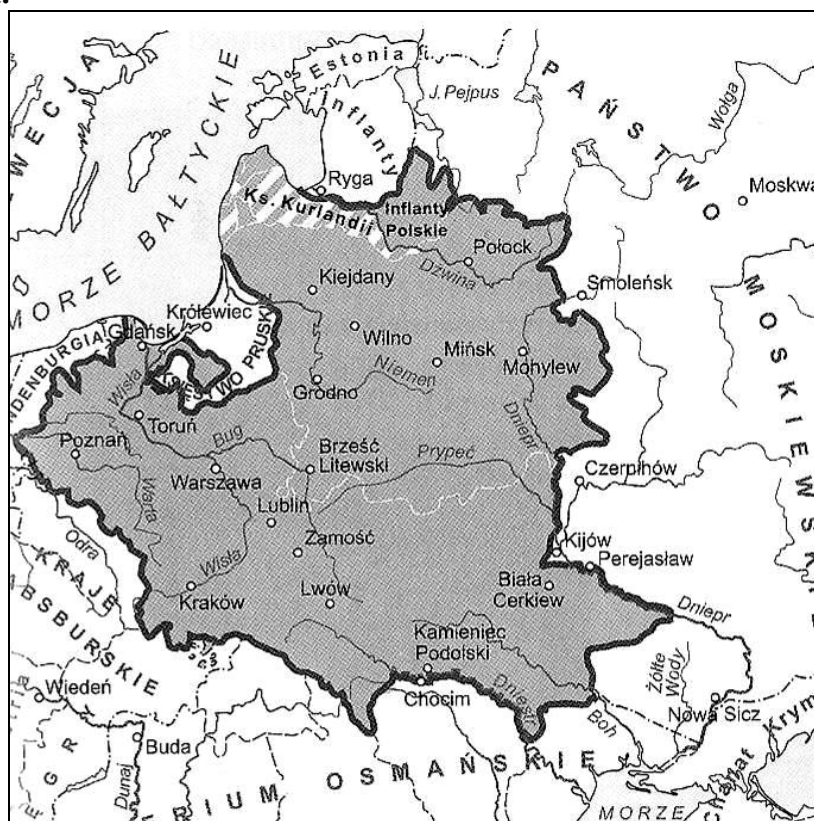
.....

.....

.....

.....

Zadanie 25. (0–1)
Źródło. Mapa.

Źródło: *Historia. Zestaw foliogramów dla nauczycieli. Szkoły ponadgimnazjalne*, Warszawa 2004, nr 3.16.

Rozstrzygnij, czy terytorium Rzeczypospolitej, które przedstawia mapa to terytorium z I czy z II połowy XVII wieku. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do treści mapy oraz własnej wiedzy.

Rozstrzygnięcie

Uzasadnienie

.....

.....